

Etiska aspekter på sjukvårdens rondsystem

Inledning/bakgrund

En rond utgör en mötesplats för det dagliga kliniska arbetet inom den sjukhusbaserade slutenvården. Rondsamtalen syftar till att skapa en bild av patienten som person, hur dennes livssituation ser ut och av patientens sjukdomstillstånd. Utifrån den information som framkommer planeras vilka utredningar som ska göras, vilken behandling som ska sättas in och vilken omvårdnad som patienten har behov av. Vid rondsamtalen har patienten möjlighet att ställa frågor, få information om sin sjukdom och delta i planeringen av de åtgärder som ska genomföras under sjukhusvistelsen. Rondsamtal leds av läkare. Det finns olika beteckningar på ronderna beroende på hur och var den genomförs.

Det är viktigt att vara medveten om risken för att ronderna innebär en kränkning av patienten som alltid är i underläge gentemot den vårdande personalen. Sjukdomen och vårdtillfället i sig genererar både oro och frågor. Att behöva ställa dem inför främmande personer och att eventuellt kläs av och undersökas inför andra medför en överhängande risk för integritetskränkning. Rond på flerbäddssal, inför andra patienter och/eller anhöriga, utgör dessutom ett sekretessbrott.

Övergripande råd och principer

Det är vårdlagets samlade kompetens som möjliggör en helhetssyn på patienten. I en sittrond har alla yrkeskategorier och vårdgivare en viktig uppgift i att förmedla både medicinsk information och synpunkter från patienten. Målet är att komma fram till en handlingsplan för hur vården för den aktuella patienten ska hanteras fortsättningsvis.

Det är ett ansvar för ledningen för kliniken/vårdavdelningen att aktualisera en diskussion i personalgruppen om hur ronderna på bästa sätt ska genomföras. Det finns flera tänkbara modeller för hur en rond kan vara organiserad och utformad. Personalens bemötande under ronderna är viktigare än organisatoriska faktorer. Det bör därför nogt övervägas hur många och vilka som behöver delta i den delen av ronderna som utgör patientsamtal eller undersökning. Detta aktualiseras exempelvis då studenter genomför verksamhetsförlagda studier på avdelningen. Ibland är det aktuellt att en patient genomgår undersökning eller samtal både av en utbildad vårdgivare och av en studerande i rent inlärnings syfte. I sådana lägen är det nödvändigt att inhämta patientens samtycke.

En rond som genomförs med rundvandring utgör vanligtvis inte ett lämpligt tillfälle för ett mera ingående samtal. Tidspress är en faktor som ofrånkomligt ökar risken för att patienten inte ska vilja, våga eller komma ihåg att ställa de viktiga frågorna. Om det rör sig om information till en patient om allvarlig diagnos bör den ges med största varsamhet och med stor hänsyn tagen till

patientens personlighet och kunskaper. Samtalet ska alltid genomföras i enrum och om möjligt bör en anhörig eller annan närstående vara närvarande. Eftersom patienten många gånger blir blockerad av beskedet och har svårt att ta in all information är ett andra samtalstillfälle med förnyad information av stort värde.

Etiska principer

I samband med patientens vård kan det finnas olika åsikter om vilka värden, principer eller plikter som ska ligga till grund för patientens vård. Etiska principer kan i det läget vara vägledande och bidra med en struktur för samtalet. Ett ställningstagande till om man ska genomföra en viss undersökning eller behandling kan exempelvis diskuteras utifrån hur detta kan innebära något gott för patienten.

De etiska principer som behöver beaktas vid genomförandet av en rond är

- autonomiprincipen (att respektera personers självbestämmande)
- icke skada-principen (att undvika att tillfoga någon annan fysiskt eller psykiskt lidande)
- göra gott-principen (att främja det goda och undvika skada)
- rättvisepincipen (att handla utifrån behovs- och solidaritetsprincipen och undvika diskriminering).

Lagar och föreskrifter

Det finns inga förordningar som reglerar hur en rond i sjukvården ska gå till. Däremot finns både lagar och etiska riktlinjer som belyser hur vården generellt ska bedrivas.

Enligt Patientlagen (2014:821) ska vården

- ges med respekt för alla människors lika värde och för den enskilda människans värdighet
- bygga på respekt för patientens självbestämmande och integritet
- främja goda kontakter mellan patienten och hälso- och sjukvårdspersonalen
- så långt det är möjligt utformas och genomförs i samråd med patienten.

Patienten ska ges individuellt anpassad information om sitt hälsotillstånd och om de metoder för undersökning, vård och behandling som finns.

Sekretesslagen är till för att skydda patientens personliga integritet. Den stadgar att personalen har tystnadsplikt, vilket innebär att uppgifter om patientens hälsotillstånd eller personliga förhållanden inte får lämnas ut, utan prövning eller godkännande av patienten. Sekretessen hindrar dock inte att uppgifter lämnas till hälso- och sjukvårdspersonal om uppgifterna behövs och är viktiga för vård eller behandling.

I Läkarförbundets etiska regler anges att en läkare ska behandla patienten med empati, omsorg och respekt och att läkaren genom sin yrkesauktoritet inte får inkräkta på patientens rätt att bestämma över sig själv. En patient får heller aldrig

utsättas för diskriminerande behandling eller bemötande. Nödvändigheten av att respektera den personliga integriteten och att bemöta patienten med värdighet återkommer i flertalet yrkesetiska riktlinjer.